

mens en rechten

Dokters van de Wereld, de Johannes Wier Stichting, Lampion, de Nederlandse Vereniging voor Medische Polemologie, Pharos en Wemos berichten over gezondheidszorg en mensenrechten.

beeld: iStockphoto

Hongerstakers in de isoleercel

Joost den Otter, medisch expert bij de International Rehabilitation Council for Torture Victims

Pauline Jacobs, promovendus aan de Universiteit van Tilburg. Haar onderzoek heeft betrekking op hongerstaking in detentie.

Beiden zijn actief voor de Johannes Wier Stichting, die zich inzet voor mensenrechten in de gezondheidszorg.

De Nationale ombudsman oordeelde recentelijk dat het cellencomplex Schiphol-Oost onjuist heeft gehandeld bij het beëindigen van een zitstaking (Trouw, 20-12-2010: 'Gevangenis Schiphol zat fout'). De deelnemers werden geboeid afgevoerd. De ombudsman benadrukt dat óók bij vreemdelingen het recht op de onaantastbaarheid van het lichaam niet mag worden geschonden. Echter, dezelfde ombudsman noemt het plaatsen van twee vreemdelingen in de observatiecel 'behoorlijk', omdat zij zich suïcidaal geuit zouden hebben. Hoewel uit hetzelfde rapport blijkt dat de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) liever spreekt over een 'observatie- of afzonderingscel', wordt hiervoor in de praktijk de isoleercel gebruikt, die tevens dienstdoet als strafcel. Uit DJI-protocollen blijkt dat deze isoleercelplaatsing zelfs tot de standaardprocedure hoort bij een hongerstaking. Uit de praktijk en uit verslagen van de Inspectie voor Sanctietoepassing blijkt dat dit veelvuldig voorkomt. Dit is opmerkelijk, omdat we weten dat dit psychische

en fysieke schade oplevert.

De Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie heeft laten weten dat plaatsing van een hongerstaker in een observatiecel slechts toelaatbaar is als een deskundige een psychiatrische stoornis

heeft vastgesteld. Is dat het geval, dan luidt het advies om slechts dan tot observatiecelplaatsing over te gaan als minder ingrijpende methoden niet werken.

In deze zaak blijkt echter nergens dat sprake was van een psychiatrische stoornis. Uit het feit dat deze procedure standaard gehanteerd wordt, blijkt eveneens dat voor een observatiecelplaatsing een psychiatrische stoornis zelfs niet vereist is. Evenmin wordt een hongerstaker door een psychi-

ater beoordeeld. In een recent rapport leverde de Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ) kritiek op de wijze waarop de medische dienst in detentie rapporteert en met de directie communiceert over de schadelijke gevolgen van eenzame opsluiting. Juridisch lijkt een dergelijke plaatsing in een afzonderings- of isoleercel ook problematisch en strijdig met artikel 3 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM).

Waarom dan toch plaatsing in die observatiecel? De ombudsman blijft het antwoord schuldig. Hij meldt dat hij, gelet op de ernstige gevolgen die een hongerstaking kan hebben, het belangrijk acht de medische toestand van een gedetineerde in hongerstaking nauwlettend in de gaten te houden en dat hiertoe cameramonitoring noodzakelijk kan zijn. Maar moet dat in een kale strafcel, waar de gedetineerde verplicht een papieren scheurpyjama zonder ondergoed draagt? Dit gaat de ombudsman te ver, en hij oordeelt dan ook dat dit niet behoorlijk is. Hij doet daarom de aanbeveling om de hongerstaker in een observatiecel te plaatsen die zoveel mogelijk op een normale cel lijkt (met meubilair, televisie en voorwerpen op cel), en aan de hongerstaker andere kleding te verstrekken dan scheurkleding.

Door de plaatsing van de gedetineerde hongerstaker in een isoleercel in principe toelaatbaar te achten, gaat hij echter voorbij aan de juridische en medisch-ethische bezwaren hiertegen die wij hierboven geschetst hebben. Cameramonitoring kan ook plaatsvinden in een reguliere cel met meubels, daglicht en een tv. Onzes inziens moet ook in detentie uiterst zorgvuldig en terughoudend worden omgegaan met het plaatsen van hongerstakers in de observatie- en isoleercel. De ombudsman heeft hier dan ook een kans laten liggen!

Plaatsing in de isoleercel kan psychische en fysieke schade opleveren

Eerdere artikelen in de rubriek Mens en Rechten vindt u bij dit artikel op www.medischcontact.nl.